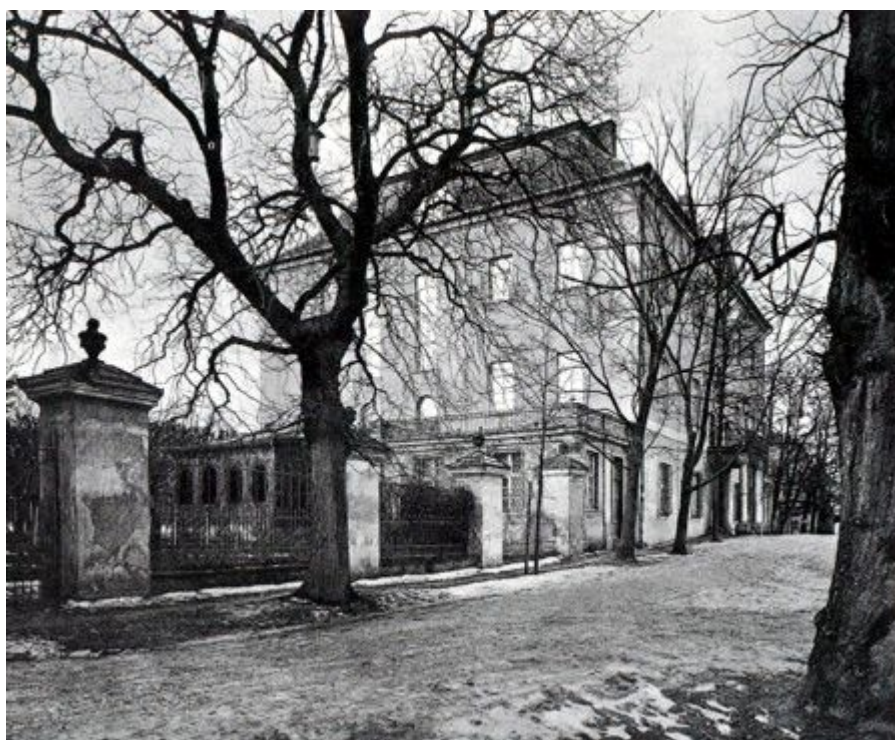

Dobromierz

Ta duża wieś, będąca obecnie siedzibą jednej z gmin powiatu świdnickiego, była miastem. Dobromierz utracił prawa miejskie dopiero w 1975 roku. Położony jest na lewym brzegu górnego odcinka rzeki Strzegomki u podnóża jednego z najwyższych wzniesień Pogórza Bolkowskiego tzw. Wzgórza Zwycięstwa bądź też Wieżycy (395 m n.p.m.). Dobromierz założono jako miasto najprawdopodobniej w okresie między 1295 a 1307 rokiem. Powstał na dawnych terenach wsi Święc. Pierwsza pewna wzmianka na jego temat pojawia się w źródłach 24 grudnia 1307 roku. W dokumencie książąt świdnickich Bernarda, Bolka i Henryka potwierdzającym darowiznę na rzecz klasztoru benedyktynek w Strzegomiu pojawia się wśród świadków Jacobus, plebanus de Vriderberch - Jakub, proboszcz Dobromierza.

Nazwa miasta przeszła swoistą ewolucję w ciągu minionych kilku stuleci, chociaż ewoluowała stale wokół rdzenia Friedeberg. W 1307 roku napotykamy na formę Vriderberch, w 1330 roku - Fridberk, w 1386 - Friedberg, około 1643 roku pojawia się zbliżona do ostatniej znanej niemieckiej formy nazwa Hohfriedberg, lecz już w 1667 roku mamy opatrzoną przymiotnikiem nazwę der hohe Friedeberg. Zupełnie kuriozalną formą tej ewoluującej nazwy była gwarowa forma Strohfriebrich. Pojawia się ona w pierwszej połowie XVIII wieku. Oznacza w przybliżeniu "Słomiany Dobromierz", co najprawdopodobniej było związane z tym, że większość dachów Dobromierza kryta była strzechą. Ostatecznie utrwała się nazwa Hohenfriedeberg.

Z nazwą Dobromierza wiąże się legenda o dwóch skłóconych braciach, którzy na znak zgody postanowili wybudować w tym miejscu miejscowość "Vrideberg", czyli "górze pokoju". Legendę tę opisał znany śląski badacz, etnograf, pisarz i poeta Fedor Sommer. W 1356 roku Dobromierz wymieniany jest pośród wsi, zamków i miast księstwa świdnicko-jaworskiego, w 1386 roku wspominany jako "oppidum", czyli miasto (mniejsze jednak od społeczności civitas, jaką była np. Świdnica), zaś w 1418 roku - jako "stetechin", czyli miasteczko. Od 1369 roku był siedzibą własnego okręgu sędowniczo-administracyjnego, czyli tzw. weichbildu. Wedle śląskiego historiografa Lucae, w 1409 roku miasto otrzymało formalnie prawa miejskie. Niezbyt kompetentny, gdy chodzi o prawdę historyczną, Ephraim Ignaz Naso dodawał, że miasto otrzymało w owym czasie dodatkowo prawo zwoływania targu. Faktem jest jednak, że cesarz Ferdynand udzielił w 1541 roku miastu prawa zwoływania ośmiodniowego jarmarku. Jako miasto Dobromierz posiadał również własny herb. Nadany został najprawdopodobniej przez króla czeskiego Wacława IV, syna księżnej świdnickiej Anny i Karola IV, na wniosek właściciela Dobromierza Sandera von Bolze. Nastąpiło to najpewniej w chwili nadania praw miejskich. Herb wyobrażał tępo zakończoną złotą strzałę ustawioną w słup na niebieskim polu (element herbu rodziny von Bolze), po której lewej i prawej stronie widniały litery W (nawiązanie do pierwszej litery z imienia Wacław). Pierwsza znana pieczęć miejska pochodziła dopiero z 1643 roku. Oprócz opisywanego powyżej herbu zawierała łacińską inskrypcję: "SIGILLUM CIVIUM IN HOHENFRIEDBERG, 1643", a zatem "Pieczęć mieszczan w Dobromierzu, 1643". W XIX wieku wykonano podobną pieczęć z odpowiednio zmienioną datą.

Właścicielami Dobromierza w XIV wieku, a możliwe również, że jego założycielami, byli członkowie śląskiego rodu von Bolze. W 1408 roku wspominany jest Sander von Grunau z rodu Bolze, w 1583 roku - Melchior von Schellendorf, w 1600 roku - Franz von Zedlitz, potem miejscowość ta ponownie znalazła się w rękach rodziny von Schellendorf. W 1716 roku właścicielem był Christoph Ferdinand von Nimptsch, w 1785 roku - hrabia von Sternberg, w 1789 roku - baron Carl von Seherr-Thoß [członkowie jego rodziny posiadali dużych rozmiarów mauzoleum na dawnym cmentarzu ewangelickim]. Ostatnim właścicielem majątku Dobromierz był Alexander von Webern.

Średniowieczny Dobromierz posiadał mały rynek z ratuszem, kościół farny, miasto nie było jednak otoczone murem. Tutejsza ludność utrzymywała się przede wszystkim z uprawy roli, co nie powinno dziwić, bowiem nawet większych rozmiarów Strzegom był miejscowością, gdzie ludność obok rzemiosła zajmowała się uprawą roli. Lecz i w Dobromierzu, jak na miasto przystało, napotykamy na rzemieślników. Znamy co prawda jedynie spis rzemieślników z czasów pruskich, niemniej jednak jest on godny zaprezentowania. W 1786 roku mieszkali tu: 1 łąziebnik, 4 piekarzy, 1 introligator, 2 bednarzy, 2 rzeźników, 1 szklarz, 1 wyrobnik kapeluszy, 1 krochmalnik, 9 kuśnierzy, 2 tkaczy, 1 młynarz, 1 kołodziej, 2 rymarzy, 1 czerwonoskórnik, 2 siodlarzy, 2 ślusarzy, 1 kowal, 6 krawców, 8 szewców, 1 producent mydła, 2 powroźników, 6 producentów sit, 1 pończosznic, 1 stolarz, 2 garnarzy, 1 białoskórnik, 1 cieśla. Charakter reprezentowanych tu zawodów pozwala na stwierdzenie, że tutejsi wyrobnicy zaspokajali głównie potrzeby lokalne. Rynkiem zbytu ich towarów były zapewne okoliczne wioski i majątki.

Z ważniejszych wydarzeń dotyczących Dobromierza wypada wspomnieć liczne pożary, które dotknęły tę miejscowość. Płonęła ona m.in. w latach 1602, 1654, 1683 (spłonęło wówczas całe miasto wraz z kościołem i szkołą), 1710 (pożar strawił 74 domy), 1827 (spłonęło 20 domów i kościół ewangelicki). Ciekawostką jest, że król pruski Fryderyk Wilhelm IV poruszony rozmiarami pożaru z 1827 roku postanowił wesprzeć pogorzalców finansowo -

nakazał również na drzwiach każdego z odbudowanych domów umieścić ozdobne metalowe kołatki, które sam zaprojektował i ufundował, przedstawiające dwie złączone dłonie i opatrzone następującymi inskrypcjami: "Bóg dopomógł wyjść z tej biedy" "poruszając dobre serca".

Interesująca jest też historia kościelna Dobromierza. Kościół katolicki w Dobromierzu wybudowany został najpewniej na początku XIV wieku. Lokalizowano go poza miejscowością, w pobliżu dawnego grodziska, co może sugerować jego istnienie jeszcze przed lokacją samego miasta. Służył zapewne pierwotnie ludności Święca. Wraz z budową miasta podniesiono go do rangi kościoła farnego.

Niewiele wiadomo na temat historii tego kościoła w średniowieczu. Jego budynek, jaki obecnie znamy, pochodzi dopiero z XV wieku. Patronami kościoła przed reformacją byli zapewne czterej ewangelisci. W okresie po reformacji przyjęło się wezwanie św. Michała. W XVI wieku cała ludność Dobromierza przyjęła naukę ks. dra Marcina Lutra. Miasto Dobromierz stało się miastem luterańskim. Rekatolicyzacja tutejszego kościoła farnego nastąpiła w styczniu 1654 roku. Ewangelikom odebrano ich kościół. Nieliczni katolicy stali

się właścicielami kościoła św. Michała. Sytuację kościelną i religijną w Dobromierzu po wojnie trzydziestoletniej ujmuje niezwykle interesujący dokument z 1667 roku spisany przez katolickiego wizytatora. Ewangelicy stanowiący znakomitą większość mieszkańców tego miasta zostali pozbawieni możliwości dokonywania aktów religijnych w rodzinnej miejscowości. Wbrew ówczesnym zakazom, a nawet za cichym przyzwoleniem tutejszego księdza katolickiego, zbierali się na godzinach biblijnych. Pozbawieni opieki duszpasterskiej, musieli odtąd uczęszczać do odległego Kościoła Pokoju w Jaworze. W 1742 roku, czyli już w czasach pruskich, otrzymali pozwolenie na budowę własnego kościoła. Powstał on na Rynku w Dobromierzu jako dom modlitwy "Pod Krzyżem Chrystusa". W latach 1827-29 po pożarze, który strawił wcześniejszy dom modlitwy, powstał właściwy kościół ewangelicki (obecnie użytkowany przez katolików), a Dobromierz uzyskał swój obecny wygląd z dwoma kościołami po dwóch stronach miasta.

Oczywiście wypada w tym miejscu wspomnieć o bitwie, jaka rozegrała się w pobliżu Dobromierza 4 czerwca 1745 roku pomiędzy wojskami pruskimi dowodzonymi przez króla Fryderyka Wielkiego a sojusznicznymi oddziałami sasko-austriackimi. Bitwa ta, choć w zasadzie rozegrana w pobliżu Strzegomia i Żółkiewki, weszła do historii powszechnej jako bitwa pod Dobromierzem. Zakończyła się ona całkowitym, świetnym zwycięstwem Fryderyka Wielkiego, który raz jeszcze potwierdził swój talent wielkiego wodza i doskonałego taktyka. Miejscowość Dobromierz została rozświetlona również za sprawą utworu muzycznego, tzw. Hohenfriedeberger Marsch, "marszu dobromierskiego", który rzekomo Fryderyk sam skomponował już po bitwie, stojąc na kwaterze w przypałacowej altanie, tzw. „faworycie na terenie majątku von Hochbergów w Roztoce. Warto dodać, że w pobliżu miasta na tzw. górze Wieżycy wznosi się murowana wieża widokowa upamiętniająca wydarzenia z 1745 roku oraz żołnierzy poległych podczas wojny niemiecko-francuskiej 1870/71 roku. Stanowiła ona niegdyś wspaniałą punkt widokowy, skąd można było w zasadzie ogarnąć wzrokiem całe pole bitwy.

W 1938 roku Dobromierz liczył 700 mieszkańców. Rok później do miasta włączono pobliskie wioski - Świąc, Bronówek i Nowy Pietrzyków. Liczba mieszkańców Dobromierza wzrosła tym samym do 1074 osób. 8 maja 1945 roku do Dobromierza wkroczyły oddziały sowieckie. Wkrótce wysiedlono niemiecką ludność tego miasta. Z niemieckiego Hohenfriedeberg powstał polski Dobromierz. Miasto przeżywszy dość duży kryzys (w 1961 roku liczyło zaledwie 470 mieszkańców) spadło w 1975 roku do rangi wsi. Na koniec trzeba wspomnieć również o budowie zbiornika retencyjnego w pobliżu Dobromierza. Powstał on na miejscu dawnej uroczej śródleśnej doliny, gdzie jak w jednej z pieśni śląskiego poety Josepha von Eichendorffa, "woda toczyła młyńskie koło".

Warto dodać, że jedną z atrakcji turystycznych Dobromierza jest wspaniała galeria płyt nagrobnych rodziny von Mutius, które znajdują się przy dawnym kościele katolickim. Członkowie tej rodziny piastowali ważne urzędy w państwie pruskim, m.in. byli ambasadorami Prus przy wielu stolicach europejskich (Portugalia, Hiszpania). Posiadali na Śląsku liczne majątki, w tym Jeleniów na Ziemi Kłodzkiej i leżący w pobliżu Dobromierza majątek Bronów.

Tomasz Niesiecki